Ч. 4 (13.549). Львів, субота 6. січня 1934. Pooztowa optatę kapłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічне 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Велике льосування премій для передплатників „ДІЛА".

Пята премія.

Українська Загальна Енциклопедія
3 томи оправл. в шкіру. Вартість 270 зл.

Шеста премія.

Одномісячне лікування першої кляси
(сірка, ґаз, боровина в сезоні для двох осіб у мінеральному живці ЧЕРЧЕ. В лікування входять купелі, лікарська опіка, мешкання і адміністраційні оплати.
Вартість 250·— золотих.

Хто буде волинським православним епископом.

Дня 20. січня ц. р. відбудеться сесія Св. Синоду у Варшаві, на якій мають остаточно вирішити, хто стане православним волинським епископом. Одиноким кандидатом на це становище є — як упевняють — теперішній гродненський *архиепископ Олексій (Громадський)*, українець з походження. Та кандидатура не стріне спротиву в польських міродайних колах і її заакцептує напевно також Св. Синод. В такому випадку еп. Олексій замешкав би у Кремянці, а теперішній волинський вікарій *еп. Симон перейшов би до виленської дієцезії* на становище вікарія, причому обняв би ректорат духовної семинарії у Вильні. Дотеперішній ректор тої семинарії протоєрей *Тучемський* обняв би мабуть ректорат дух. семинарії у Кремянці. Гродненським епископом мав би стати *Архимандрит Пантелеймон* (тепер у Дермані). Крім того будуть переведені численні зміни в персональному складі волинської консисторії та на становищі повітових протоєреїв і деканів.

Різдвяні Свята в СРСР.

В цілому СРСР іде сильна акція безбожників, підтримуваних офіціяльно урядовими чинниками, яка має на меті *протиставитись евент. „контрреволюційним" спробам у формі богослужень, молитов і т. д.* Та акція виявляється м. ін. в багатьох *„атеїстичних вечорах"* для дітей і молоді. Цікаво, що в часі тих вечорів *учасникам дають булки з ковбасою*, чим і притягають маси голодної дітвори.

Воююча *„Ліґа безбожників"* виступає тепер різко проти християнського Різдва Христового, а *Карло Радек* у своїй недавній промові перед мікрофоном заявив без обиняків, що „церкви розсипаються, а на їх місце повстають червоні клюби"... Акція проти святкування Різдва особливо сильна в Москві і Ленінграді.

Характеристична річ, що всі предмети, які мають якийнебудь звязок з Різдвяними Святами, *заборонено продавати* в цілому СРСР. Тільки славний *„Торгсін"*, що є — як відомо — величезним урядовим товаровим домом, де чужинці можуть купити все, чого тільки забажають, дістав спеціяльний дозвіл від влади *продавати ялинки і забавки на деревце* для членів дипльоматичного корпусу і нечисленних чужинців.

—o—

Димісія румунського уряду.

БУКАРЕШТ, 4. 1. ПАТ. Румунський кабінет подався до димісії. Король поручив дотеперішньому міністрові промислу й торговлі Татареску місію створити новий уряд. Про особистий склад нового кабінету нічого невідомо, одначе певне, що буде складатися з ліберальних політиків молодшого покоління. Десиґнований премієр Юрій Татареску має 47 літ і є сином ґенерала. Досі був ґенеральним секретарем ліберальної партії, займав двічі становище державного секретаря в міністерстві внутрішніх справ а в кабінеті Дуки став міністром.

Ширіть наш часопис!

Перед виборами до сільських рад.

РЕФОРМА ГРОМАДСЬКОЇ САМОУПРАВИ.

Новий самоуправний закон з дня 28. березня 1933 р. перебудовує в Польщі громадську самоуправу взагалі, а в Галичині зокрема. Він вводить на просторі Галичини збірні громади звані по польськи „ґмінами", по українськи волостями. Дотеперішні громади по польськи „громади" задержать управу своїм майном і деякі інші управнення. На просторі північно-західних українських земель і Польського Королівства відбулися вже вибори до громадських рад згідно з постановами нового самоуправного закону й нового виборчого реґуляміну. В Галичині влада підготовляє введення у життя волостей, які мають повстати найдалі до 1935 р. Здається, що ще перед повстанням збірних громад відбудуться і в нас подібно, як на північно-західних українських землях, вибори до громадських рад. Влада по всякій правдоподібности перше зорґанізує найнижчу комірку самоуправи — громади, а щойно опісля утворить волости і переведе вибори до волосних рад. Є деякі познаки, що так само як несподівано відбулися вибори на Волині, так само і в нас можуть вони бути несподівано розписані і то навіть вже в лютім або березні ц. р. Нашим обовязком є подбати про те, щоби розписання виборів до громадських рад у Галичині не було для нас несподіванкою, щоби ми були до цих виборів підготовані. Досвіди волинських виборів повинні бути для нас наукою у Галичині.

ВИБОРИ НА ПІВНІЧНО-ЗАХІДНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

Вибори до сільських рад відбулися на північно-західних українських землях між 10. і 15. листопада ц. р. Як відомо, покінчилися вони для нас у більшості випадків недобре, бо майже всюди перейшла урядова листа радних, а українське населення не виявило, а дуже часто не мало змоги виявити своєї правдивої волі. Постараюся вияснити загадку висліду волинських виборів.

На нашу невдачу при виборах зложилися такі причини:

1) Несподіване розписання виборів і незвичайно короткі речинці. Розпорядок міністра внутрішніх справ з дня 17. жовтня 1933 р. про виборчий реґулямін до громадських рад на просторі північно-західних українських земель появився у Віснику Законів щойно 28. жовтня 1933 р. Вісник Законів появився в розпродажі або дійшов до рук правників щойно у перших днях листопада. Вже в перших днях листопада повітові старости розписали вибори по всіх громадах свого повіту, а голосування відбулося між 10. і 15-тим листопада. Наслідком таких коротких речинців виборці не мали абсолютно можливости у більшості випадків познайомитися з постановами нового досить складного виборчого реґуляміну, а українська преса не мала змоги спопуляризувати цього реґуляміну. Таким чином українські виборці йшли до виборів, як то кажуть, „у тьомную". Це була перша причина нашої невдачі.

2) Постанови виборчого реґуляміну були для нас дуже некорисні. Наведу кілька прикладів: а) Час між розписанням старостою виборів і голосуванням не може бути коротший як 6 днів. б) Предсідника виборчої комісії іменує староста, а інших членів покликує предсідник. Виборчий реґулямін не допускає мужів довіря поодиноких лист. Таким чином українське населення є виключене від впливу на склад виборчих комісій. в) Солтис по одержанні повідомлення про розписання виборів подає до прилюдного відома — в спосіб, практикований у даній місцевости — розписання виборів, кількість радних і речинець голосування. Багато солтисів повідомили населення про розписання виборів тільки через прибиття в громадському уряді оповістки про те, так що українські громадяни дуже часто не знали нічого ні про виложення виборчих списків, ні про день виборів. г) Повітовий староста може поділити громаду на кілька виборчих округ. З цього уповажнення користали старости і ділили громаду на округи в особливий спосіб викроені. ґ) В день голосування безпосередньо перед голосуванням предсідник поучує виборців про найважніші постанови виборчого реґуляміну і взиває присутніх до вношення лист кандидатів. Кандидати мають бути зголошені безпосередньо по візванні предсідника. Коли хтось кілька хвилин зволікав зі зголошенням листи кандидатів, тратив право її внести. Крім цього у багатьох випадках українці не знали, що листа має бути підписана 1/20 частиною управнених виборців до голосування. д) Предсідник виборчої комісії замикає голосування, коли вже не зголошуються виборці. З того слідує, що предсідникові прислугує право негайно по розпочатті голосування, коли не зголошуються виборці, закінчити голосування, хочби навіть половина виборців чи більше не голосувала.

Ці постанови виборчого реґуляміну, про які в додатку українські виборці не знали, були причиною, що в багатьох громадах не внесено взагалі українських лист, а коли внесено, то у невластивий спосіб, так, що їх опісля уневажнено.

Наведені вгорі причини вияснюють вповні загадку висліду виборів до громадських рад на північно-західних українських землях.

НАУКА ДЛЯ ГАЛИЧИНИ.

Виборчого реґуляміну до галицьких сільських рад влада ще не проголосила. По всякій правдоподібности буде він або зовсім тотожний з виборчим реґуляміном, на основі якого переведено вибори на Волині, або буде містити тільки незначні зміни. З волинських виборів ми

повинні витягнути цю науку, що належить нам негайно підготовляти вибори до громадських рад і познайомити загал українського громадянства з постановами волинського виборчого реґуляміну. Треба негайно по святах скликати повітові наради у справі підготовки населення повіту до громадських виборів і в кожній громаді утворити українські громадські виборчі комітети. Розписання виборів мусить застати нас приготованими, зєднаними і сконсолідованими. Навіть листи кандидатів на громадських радних повинні бути заздалегідь уложені.

ЗНАЧІННЯ ВИБОРІВ ДО ГРОМАДСЬКИХ РАД.

Грядучі громадські вибори матимуть рішаюче значіння для виборів до волосних рад і до повітової самоуправи. Громадські ради вибиратимуть волосну раду, а члени волосних рад вибиратимуть членів повітової самоуправи.

Правда, новий самоуправний закон з 1933 р. обмежує значно права всіх родів управи і робить її помічним чинником державної адміністрації. Міністер внутрішніх справ Перацький в часі нарад над самоуправним законом заявив виразно, що: „самоуправа в Польщі не має бути бастіоном національної оборони". Одначе не зважаючи на те, а може саме тому ми повинні, не оглядаючись на некорисні для нас постанови самоуправного закону і майбутнього виборчого реґуляміну, підготовити вибори до сільських рад, щоби там увійшли рішучі, національно свідомі українці. Вони боронитимуть там маєткових і національних справ українського народу. Український нарід доцінює вагу самоуправи і вміє серед найбільш несприятливих умовин вести боротьбу за свої права.

Володимир Целевич.

—o—

Тайна поїздка Літвінова.

БЕРЛІН, 4. І. ПАТ. „Ґерманія" передбачує утворення нового уґрупування держав, що є наслідком візит Літвінова в Римі і Вашинґтоні. В тій ґрупі Зл. Держави і Радянщина відгравали би велику ролю, а Італія виступала би в ролі посередника. Анґлія за всяку ціну старається вивідати тайну розмов Літвінова з Мусолінієм та її звязок з радянсько-американською умовою. Тепер Рим є для анґлійського уряду найкращою зачіпною точкою.

—o—

Араби проти жидівської імґрації.

ЄРУСАЛИМ, 4. І. ПАТ. Арабська преса повідомляє, що екзекутива арабів рішила проголосити на день 16. січня ц. р. ґенеральний протест проти жидівської іміґрації та купування землі жидами. В тім дні відбудуться арабські демонстрації в ріжних місцевостях Палестини.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. СІЧНЯ 1934.

В. БІБЕРОВИЧ.

БАБЦЯ.

(У перші роковини смерти п. Анни Литвинович-Балицької).

Time, you old gipsy man,
Will you not stay,
Put up your caravan
Just for one day?

Ralph Hodgson.

(В українськім перекладі:
Часе! Ти старий циганський пан
Не спішися, зупинись лишень,
Чи не відставиш свій караван
Хоч на один-одніський день?)

Здається, що це було вчора, а цеж уже справді десять літ минуло недавно від хвилини, коли холодним листопадовим ранком я востаннє зайшов на Альбертґассе 6, щоби попрощатися з „бабусею" перед відїздом до Канади. „Бабуся" побажала мені здоровля й щастя в далекій заморській „новій Україні", я поцілував її в руку, як пристало на доброго „внука", вона мене в чоло і мені сльоза закрутилася в оці, немов би я дійсно прощався з кимось дуже рідним...

Ми, віденські еміґранти, називали її завжди „бабцею" поміж собою, не лише для економії слів, але й тому, що вона справді була матірю-опікункою й дорадницею всіх, що належали до тіснішого гуртка її приятелів. Завів мене до „бабці" вперше мій друг Іван, ще десь підчас світової війни, і мені зразу припала до серця її гостинна домівка, що своєю атмосферою нагадувала старосвітські аристократичні українські парохії, звідки вийшли наші найкращі народні провідники. Він, Іван, з природи дещо слабого здоровля, а при тім розпещений, потребував материнської опіки і найшов її там у несподіваній скількости і якости. Коли він тоді може не завжди здавав собі з цього справу, то тепер, читаючи отсі рядки, певно признає мені слушність.

„Бабця", кажучи вуличним жарґоном, давала у Відні дешеві і смачні обіди для обмеженого гуртка ближчих знайомих і впроваджених гостей. Я швидко зрозумів, що це харчування було лише свого роду покришкою, параваном, за яким крилося бажання старшої, інтеліґентної і бистрої особи мати якесь зайняття, якусь ціль у житті, а перш усього окружити себе людьми, товариством. „Бабця" любила працю і людей, особливож молодь, хотіла її все мати довкола себе, радіти й сумувати з нею і тимсамим відмолоджуватися душевно, по старій рецепті царя Давида.

У тих кількох роках, підчас і після світової війни, що я мав нагоду бувати в помешканні „бабці" при Альбертґассе (передтим це було помешкання пок. д-ра Евгена Олесницького), пересунулися через її кімнати десятки, а може й сотні осіб обох полів, що й досі живо стоять перед очима моєї душі. Дехто приходив туди постійно, інші принагідно, але всі виносили звідтам милі спомини „домашнього" окруження, цікавих розмов з цікавими людьми і — доброго старокраєвого харчу. (Вареники й голубці — незнані віденцям — потягали нас чи не найбільше і ми йшли радо на ті страви до „бабці", яка запрошувала — як це називалось — на „Heimatsklänge"). Можна було там стрінути нашого достойного політ. Нестора, д-ра Костя Левицького з родиною, пок. д-ра Теофіля Кормоша, пок. голову партії самостійників-соціялістів інж. Олександра Макаренка, йочіяльного лікаря-генерала д-ра Околелка з його симпатичним помічником д-ром Горбенком, проф. Степана Рудницького з прекрасною донькою, мец. д-ра Старосольського з родиною, полковника Миколу Чехівського, ред. д-ра Михайла Лозинського, дир. Ярослава Литвиновича (сина „бабці"), проф. С. Дністрянського, д-ра Осипа Назарука, пок. ґенерала Пилькевича, сотн. Чайку і багато інших. З молодших бували там Зенко Пеленський, д-р Лука Мишута, Іван Німчук (що й мешкав у „бабусі"), п-а Олена Степанівна, довжезний Іван Хоменко, Володимир Залізняк, пок. Остап-„Бицьо" Вахнянин, Василь і Сергій Байли, Іван Охримович, Володимир Котецький, автор отсих рядків, но й очевидно Гриць Микетей. (Так, друже Іване, ми тоді ще зачислялися до молоді і навіть Твоя міна не може змінити цього ретроспективно милого факту).

Не бракувало там теж очевидно й гарного пола і неодин з тодішніх юнаків може ще й донині, хоча посивів і полисів йому лоб, носить у серці незагоєну рану, завдану йому тоді кароокою, безсердечною чарівниченькою Олею. А мініятурова, солодка Мелася, дитинна Іринка, задумчива Ліла, або свіжа як весняна квітка Міляда, — скільки то приємних хвилин перебули ми з ними на невинному флірті, безжурних забавах, або романтичних нічних виправах до віденських концертових каварень! А Ґрінціні, Вурштельпратер або незрівняний Ґензеґойфель! Серце крається на саму згадку, а на язик мимоволі тиснуться повні туги слова Шіллера:

„Schöne Zeit, wo bist du, kehre wieder
Holdes Blütenalter der Natur!"

Одначе з усіх гарних спогадів, так тісно звязаних з особою „бабці", найглибше врізалися мені в память Святі Вечорі, перебуті в її хаті в найтіснішім родиннім гуртку. Звичайно на кілька днів перед Різдвом друг Іван з поваж-

Очима европейської преси.

Франція відкинула пропозиції Гітлера — всі. Французький амбасадор у Берліні Франсуа Понсе, відбувши в Парижі конференції з урядовими чинниками, повіз відповідь Франції до Німеччини. Поки Понсе не вручить цієї відповіді Гітлерові, поти часописи не можуть її переповісти. Проте у париській і берлінській пресі вже появилися натяки, то вдогади про зміст відповіді. У Берліні розійшлася чутка, що відповідь Франції, хоч і відмовна, дуже ввічлива. Франція не має ніякої охоти вести з Німеччиною переговори безпосередньо. На тепер вистарчають переговори між Гітлером і Понсе, який залишається посередником між Парижем і Берліном.

У Берліні переконані, що оця відмовна відповідь Франції на пропозиції Гітлера, це тактичний маневр проти Берліна, щоби кинути на Німеччину всю відповідальність у випадку, колиб не дійшло до розвязки питання.

„Берлінер Тагеблят“ годиться з думкою, яку висказують у Парижі, що в першу чергу найважніше не допустити до перервання дипльоматичних розмов. Але додає, що колиб усе те було лиш для беззмістовних балачок, тоді все даремне. Колишня ідея французько-німецьких розмов про спільні зусилля удержати в Европі мир, уже смеркла. Нетерпеливість і невдоволення помічається уже в суспільній опінії цих заікавлених у цьому держав. Оцей дипльоматичний гамір, яким Франція протиставиться вільній німецькій акції, усе більше доказує, що бракує доброї волі, яка є необхідною, щоби дійти до якоїсь розвязки.

В Парижі розійшлися поголоски, що у відповіді до Німеччини є місце, з якого видко, що хоч Франція й не хоче говорити з Німеччиною безпосередньо, то проте Франція хотілаб приманити Німеччину в орбіту Женеви. У французьких колах переконані, що Італія й Англія мають тепер оказію виявити свої здатности й спільно повести діло так, щоби дійшло до якихсь рішучих розвязок.

В Льондоні про зустріч Саймона з Мусолінієм — зустрічаються сьогодні 3-го січня — говорять, що ця зустріч врешті покаже якийсь вихід із теперішньої кризи розброєння і виявить у подробицях італійські пропозиції до реформи Союзу Народів.

Римський кореспондент „Daily Mail“ пише, що римська зустріч зможе дати новий імпульс, що прояснить теперішнє небезпечне міжнародне положення. І додає, що однозгідність думок, які істнують між Італією й Англією у багатьох питаннях, а в першу чергу про розброєння, дозволяє передбачити, що висновок зустрічі буде: пристосувати одну спільну лінію у їх поведінці.

Журнал „Truth“ помістив статтю свого кореспондента в Женеві. В ній, м. ін. говориться:

„Аспірації Женеви сьогодні вже не такі горожні, як у минулому. І можна сказати, що ці аспірації обмежуються сьогодні лиш до надії, що в такий чи інший спосіб, у такій чи іншій формі ці міжнародні установи можуть бути здержані при житті, себто — й реформу, загально приймають тут втішно. Союз такий ослаблений, що якаб це не була реформа, після якої повернулиб до нього блудні сини, чи прийшлиб до нього нові держави, — вона, реформа, є краща ніж теперішня неповоротність. Так думають ті, які хотілиб, щоби союз далі істнував. Вони певні, що істнування його в такій формі як сьогодні, дуже непевне.

„Мусоліні зовсім не думає відкидати малі держави. Але хоче створити механізм, де без них можнаб обговорювати важні питання, до яких малі держави не мають ніякого безпосереднього відношення. Мушу додати до цього, що і короткий побут у Женеві докаже, наскільки смішно думати, що особливі заслуги треба покладати на малі держави, що лиш вони займають у міжнародніх питаннях безсторонню поставу, що лише вони супроти маневрів великих потуг представляють чудовий образ зеркальної чесноти. Навпаки — саме вони, як ніхто інший, здатні до інтриг до торгів“.

І тому, автор статті кінчить, як прийде до реформи Союзу Народів, то її мусітимуть перевести лиш великі потуги. І як реформа буде можлива, то Союз Народів перестане бути знаряддям „status quo“, а стане знаряддям ревізії трактатів.

Дальше автор додає: „Можна сумніватися чи Союз, так зреформований, функціонуватиме досконало. Але одно певне, що по такій реформі, ганьба міжнародньої системи, яка затверджувала територіяльні клявзулі, зникнулаб на завжди“.

Ми навмисно навели широко думки женевського кореспондента „Truth“, бо вони і для нас дечим дуже цікаві.

М. З.

Трудноші римських розмов.

ПАРИЖ, 4. І. ПАТ. На основі інформацій париських часописів перша зустріча мін. Саймона з Мусолінієм відбулася вчора. Після конференції Саймон заявив журналістам: „Ми не песимісти, а проте розбройна проблема є дуже складна і трудна до розвязки. Англія готова на всякі зусилля, щоб осягнути зближення думок на основі справедливости і здорового розуму. Про висліди теперішніх розмов годі наперед щось сказати.“

Римський кореспондент „Ентрансіжант-а“ пише, що італійські кола вказують теж на поважні труднощі. Всеж таки думають, що при добрій волі можна буде осягнути порозуміння. Кореспондент зазначує, що разом зі Саймоном приїхав до Риму італійський амбасадор в Льондоні, б. міністер закорд. справ Ґранді.

——o——

Комінтерн проти Німеччини.

МОСКВА, 4. І. ПАТ. При кінці грудня відбулося тут 13-те засідання пленум виконного комітету Комінтерну. Кульмінаційною точкою нарад була справа фашизму, военної небезпеки та комуністична акція в Німеччині. Пленум затвердило дотеперішню діяльність німецької комуністичної партії та дальший плян кампанії. Резолюції накликують перш усього до дальшої боротьби з небезпекою війни, яку вважають спрямованою перш усього проти Радянщини. На увагу заслуговує нова інструкція для комуністичних партій за кордоном. Комуністи мають виступати проти імперіялістичних затій на Горішному Шлеську, Сарському басейні та північній Чехословаччині, побоюючи всякі опроби прилучити ті землі до Німеччини. Буджет Комінтерну принято у висоті 1,134.522 американських долярів.

В залученні пересилаємо складанки П. К. О., якими просимо вирівняти залеглости і вислати передплату за час до кінця червня.

Звіт Еріота про подорож до Совітів.

Витяги з цього звіту надруковані в „Ізвестіях“ з 14. XII. м. р. Вони тим цікавіші, що показують, на що саме кладуть вагу більшовицькі інформатори Еріота. Що Еріо є нині лише трубою більшовиків у комісії для закордонних справ французького парляменту, доказує не лише цілий зміст його звіту, але навіть його будова та поодинокі вислови, типічні для московської більшовицької фразеольогії.

Еріо боронить „свої“ погляди не зважаючи на „образи, а навіть погрози **білоґвардейців**“. „Еріо зазначив, що радянський уряд провадить політику самоозначення національних **меншин** (!?!)... Притім він підкреслив буйний зріст української культури, збільшення накладу української преси і т. д.“ Цілком так, як це робив Постишев, Косіор та інші, з тою ріжницею, що вони української нації „національною меншиною“ ще не називають. Тут Еріо вже трохи зрадив своїх інформаторів.

Колективізація та механізація сільського господарства були необхідні, щоби прогодувати населення, каже Еріо, повторяючи нісенітниці інформаторів. „Голод і деґрадація сільського господарства це вигадки ворогів СРСР“. Еріота захопив зріст скількости тракторів, якої він обчислити очевидно не міг, та вживання авіяції в сільськім господарстві (проти зрізувачів зелених колосів?). Як людина, що була двацять літ мером Ліону, він свідчить про високий стан комунального уладження Харкова та Київа. (Їх вулиці були вичищені перед його приїздом не лише з трупів голодних, а й із самих голодних). „Величезне враження зробило на авдиторію оповідання Еріота про ударництво, пляновий характер радянського господарства та про боротьбу з бюрократизмом“... „Він навів також цифри про зріст добування вугля, нафти, про виріб авт, тракторів і т. д.“

„Еріо зазначив велику боездатність червоної армії, спинився детально на її технічнім озброєнню та моторизації“. І покликався на Пера Кота в справі радянської авіяції. Що зближення Франції з Радянщиною служить „справі миру“ для Еріота само собою зрозуміло. На щастя у Франції швидко зростає число тих, що тримаються цілком протилежної думки.

(Укбюро, Женева.)

ною міною приступав до мене і казав: „Коли ти ще ніде не запрошений, прийди до нас на Святий Вечір, „бабця“ згадувала про це вчора після вечері“. Було там усього доволі в такі нагоди, всі традиційні різдвяні страви й напитки, колядки, розсяєна ялинка, а під нею навіть якийсь малий даруночок для кожного. А передовсім та сердечна, родинна атмосфера, що позволяла на той час забути про всяку журбу, самоту і недоступно далеке родинне гніздо. Саме тепер, коли наближається вже шіснацятий з черги Святий Вечір, що його прийдеться мені перебути знову так далеко від найближчої рідні, хвиля вдячности заливає серце на спомин тих тихих, теплих родинних свят при Альберт-гассе.

Домівка „бабці“, особливо після року 1918, стала безперечно важним українським осередком на еміграції, тою вічно зеленіючою оазою, де наші політичні збігці, з обох боків Збруча, на зразок японців із „Тайфуну“, вичаровували собі час до часу барвну й живу ілюзію рідної сторони. І такою та домівка повинна перейти до історії української політичної еміґрації віденського періоду.

Саме рік минає, як „Діло“ принесло сюди, на далеку чужину, сумну вістку про смерть „бабці“. Як один з тих бурлак, що мали щастя знати її ближче й користати з її щирої гостинности та материнської дружби, я вважав своїм обовязком кинути на папір отсих кілька безпретенсійних споґадів. Нехай вони заступлять китицю осінніх квіток на свіжій ще могилі тої української матрони, що, перейшовши в житті чимало горя і працюючи без упину від ранку до ночі, чаром своєї особистости нераз проганяла хмари мелянхолії з овиду наших тугою та зневірою шарпаних душ.

Монтреал, провінція Квебек, Канада
у грудні 1933

Як із Шевченка роблять більшовика?

„Ізвестія" з 4. ц. м. подали великий фейлетон якогось А. Старчакова під титулом „Фашизм і Шевченко". Автор ганьбить Скрипника, який писав свого часу, що ідеольогія Шевченка „може бути нашим прапором", і пише далі: „Фашистівська агентура, що присвячувала Скрипникові свою увагу, охоче солідаризувалася з його гаслом". Про Інститут ім. Шевченка у Харкові пишеться: „Три місяці тому Інститут Шевченка був у руках есерів, петлюрівських хорунжих... Був агітпропом українських націоналістів, що намагалися використовувати літературну спадщину поета для своїх політичних цілей наскрізь ворожих диктатурі пролетаріяту... Фашистівські ідеї защіплювано в Інституті зо коментарів „Кобзаря". Фальшувалась і сама мова. Колись Некрасов писав про всенародність творчости Шевченка та його доступність для зрозуміння не лише українського, а й російського читача. А тексти поета оброблені українськими націоналістами, учнями Шамрая і Дорошкевича, є фальсифікатами фашистівської агентури.

„Мовні елементи, які сприяли зближенню українського та російського читача, пильно викидалось з тексту. Текст збогачувалося щедро на рахунок галицької (!?!) та польської мови.

„Ця робота була наслідком единого політичного пляну, принятого українськими націоналістами. Інтервенція, зединання Радянської України з Галичиною та встановлення на цілій території „Соборної України" — до Карпат і поза Карпатами — панування фашистівської диктатури, от про що мріяли мирні коментатори і текстольоги з Інституту Шевченкознавства. Наркомпрос України готує до друку повне академічне видання Шевченка. Редакційною роботою кермує колеґія з тт. Затонського, Хвилі і Кулика. Кермування щоденною роботою в справі підготування видання доручено молодому вченому, Шабловському. Це буде перше видання Шевченка повне і вичерпуюче, підготоване марксістами, знавцями письменства".

Як буде виглядати це видання, зближене до мови Некрасова та ідеольогії панів Постишевих і Затонських, уявити собі дуже легко.

(Укбюро, Женева.)

Реорґанізація комуністичної партії.

З Москви повідомляють, що член політичного бюра комуністичної партії Каґанович виладив проект реорґанізації адміністраційної й партійної влади в Радянщині. Політичне бюро затвердило цей проект і предложить його 17-му партійному конґресові. Задумана реорґанізація має на меті боротьбу з бюрократизмом, редукцією завеликого бюрократично-канцелярійного апарату, одночасно зміцнення особистої влади й відповідальности головного проводу.

До найважніших проектованих реформ належить ліквідація колеґіяльної системи в народніх комісаріятах. Число віцекомісарів не може перевищати двох. Проектована є редукція етатів у державнім господарськім апараті. Робітничо-селянські інспекторати і виконні комітети при раді народніх комісарів будуть зліквідовані і заступлені комісією радянської контролі. Сильно утруднено принимання нових членів до комуністичної партії та загострено партійну дисципліну.

Проект Каґановіча виявляє тенденцію якнайбільш удержавнити партійні чинники і перестає трактувати комуністичну партію як масову орґанізацію, надаючи їй характер чисто оліґархічний.

З польської преси.

‚Еволюція' проф. Станислава Ґрабського.

У катовицькій „Польонії" Корфантого з 24. грудня 1933 велику статтю п. н. „**Проблема національної політики у Сх. Галичині**" (в ориґ. Малопольщі) помістив проф. Станислав Ґрабський. Від часів, коли він за 25 літ обіцював засимілювати всіх галицьких українців (цей реченець уже швидко кінчається!) — енд. професор змінив неодин свій погляд на значіння і силу українства. Вже перше речення тої його останньої статті засадничо заперечує вартість асиміляційної концепції:

> Уявляти собі, що чи то концесіями, чи грозьбами і репресіями вдасться спонукати загал руської інтеліґенції і народніх руских мас (Ґрабський вживає термін „рускі" і „український" всуміш, не роблючи між ними ріжниці — це теж уже великий „поступ"! — Прим. Ред.), які мають свідомість своєї національної окремішности, щоб вони виреклися думки про державну самостійність — це омана, яка не має ніякої реальної підстави.

Ще більшою „ревеляцією" є почути від старого ендека рішуче заперечення тези про „німецький винахід" українців:

> Часто повторюване у нашій пресі пересвідчення, що руский нарід не має свідомости своєї національної окремішности і що український рух є штучною аґітацією, яку витворили та підтримують німці, — це нині фраза, якій заперечують підставові факти щоденного життя.

Автор широко оповідає, як то постепенно зростали українські політичні амбіції й вимоги і як „після 1907 року постійно зростала перевага українців над старо-русинами". А вже цілком як „єресь" звучить виклад про соціольоґічно-історичний звязок українського національного руху з такимиж рухами інших народів:

> Український націоналізм є витвором історичної течії, яка обхопила в XIX ст. цілу Европу, яка дала самостійність Греції, Румунії, Болгарії, Сербії, Бельґії, Італії, зединила Німеччину, відродила чеську й хорватську цивілізацію, відділила від Швеції Норвеґію, зродила литовський рух, латишський, естонський. Арґумент, що український рух штучний, бо ніколи не було української держави, не витримує поважної критики. Бо таксамо не було латишської й естонської держави та поправді не було раньше ніколи й італьської держави.

Щодо „німецької інтриги", то Ґрабський допускає лише, що німці „допомогли" українцям до зриву в 1918 році, але рішаючим є факт, що

> „народні маси піднеслися з власної волі, щоби здобути для Східної Галичини незалежність".

Очевидно, Ґрабський не може відмовити собі приємности заатакувати санаційну владу протиставляючи санац. нац. політиці ту політику, яку провадив **він**. Це він — мовляв — замінив 1800 українських шкіл на утраквістичні та скасував двомовні надписи — а не викликало це ніяких українських демонстрацій. Щойно від часів „виразного фаворитування українських діячів" (?!) від 1925 року зростав український націоналізм.

> Нині українська націоналістична інтеліґенція має значно більший авторитет і послух серед руского народу, ніж польська інтеліґенція серед народу польського.

Кепкує собі теж Ґрабський зі „штабу молодих дмовщиків",

> серед яких панує оманна віра, що польське правління у Сх. Галичині може трівко спиратися на національній байдужності мас руского народу.

Зі свого боку Ґрабський виступає проти репресій та осуджує „пацифікацію". Він радить лише старатися асимілювати прикордонну полосу (Тернопільщина, Волинь) через втягання до римо-католицизму дітей з мішаного подружя, а найкращим засобом до цього уважає будування в кожному селі костела та „ширення польської цивілізації".

Начальна проблема будуччини Сх. Галичини, це проблема як втягнути до польської цивілізації населення навіть недавнього (найвище з третього покоління) мішаного польсько-українського походження.

Широко Г. розводить свою програму, якої головною точкою є національний катастр, який запевнив би полякам більшість у всьому громадському життю та одночасно „зменшив полосу національної боротьби".

Програма цікава, але — неактуальна...

—о—

Голод на Україні.

Вістки про голод і жнива. — Політичні перешкоди допомоговій акції. — Переходова полекша. — Траґедія України.

Д-р Е. Амменде оголосив дальшу частину свого меморіялу про голод у Радянськім Союзі. Ми передаємо його в незначними пропусками.

Питання про допомогу голодуючим у Совітах не втратило на своїй актуальности й після жнив. Правда, в оставніх часах світ закидано звістками, яких ціль викликати враження, наче зі жнивами зникли всякі труднощі прохарчування в Союзі. Ті вістки радо підхопили чинники, які безпосередньо заінтересовані в політиці своїх урядів. Без надуми вони присвоїли їх собі, бо вони давали їм до деякого ступня спокій, виручаючи від немилого обовязку, зайнятися мало приємною справою голоду. Те їх становище можна остаточно зрозуміти. Але зовсім інакше представляється справа для тих, які кажуть, що питання голоду, чи нерозлучно з ним звязаний обовязок допомоги, з політикою не мають абсолютно нічого спільного.

Голодова катастрофа на полудневих землях Радянського Союзу це найстрашніше нещастя, яке колинебудь навістило нашу землю. Міліони неповинних людей згинуло там у короткім часі, і палець не ворушився, і голос не піднявся, щоби їм помогти. Інжинір Басехес, довголітній московський кореспондент віденської „Нає Фрає Прессе" й один з найкомпетентніших знавців російських відносин, зводить всі катаклізми в Совітах під один знаменник — колективізацію. „Колективізація, — каже він — коштувала Радянський Союз стільки людських жертв, як велика війна". Це страшне признання, але воно вірно характеризує ту траґедію, яка відбувається на наших очах на найбільш урожайних землях Европи — Україні й Кубані. Інший письменник, який недавно звидів ті землі, називає це явище „містерією". Досвідом свого розуму він не міг погодити факту голоду в країні найбільшого достатку!... І дійсно, в противенстві до інших катастроф, голод на Україні не є явищем природним. Тут посуха не спалила дозріваючого збіжа на пні, як це було в 1922 році над Волгою, в центрі Росії, ні зливні дощі не знищили вже зібраного жнива. Тут ділились тільки людські речі, людські діла стали причиною катаклізму і з цвитучої країни гробовище вчинили.

Коли візьмемо під увагу, що московський уряд від літ стоїть перед завданням, при помочі зернових і інших споживчих добутків півдня прохарчувати великі міста, центри індустрії, великанську армію та взагалі трохи не всю північну полосу краю, та що більше, що від сповнення того завдання залежить цілий плян „пятилітки", — то зрозуміємо, чому відносини на Україні такі а не інші, чому „містерія" голоду серед достатку там явище трохи не звичайне, неприродно-природний вислід насильної системи. Щоби сяк-так виконати те поставлене собі завдання, влада приневолена стягати потрібні припаси харчевих продуктів усюди, де їх по природі найбільше, себто на Україні, хочби це мало діятись під гаслом пожертвування частини для цілости. Коли хто хоче — це героїзм діла або диктат розпуки. Він тут зі злочином межує, коли зважити, як нераз оті награбані продукти по демпінґових цінах мандрують за кордон, щоби наситити валютовий голод правління або викликати фікцію надмірного обилля.

Знаючи про ті відносини у Совітах, світ стояв вже весною перед фактом голодової катастрофи на Україні. Далися чути голоси, які зажурені за долю населення краю, наклнкували світ до підмоги. Появилися заклики Галицького Епископату із митрополитом Шептицьким на чолі, віденського архіепископа кардинала Інніцера, Европейського Центру для церковної підмоги, Всесвітнього Союзу приязни через церкву — й інші. Світ покрився сіткою місцевих комітетів, яких завданням стало підготовити і піддержати акцію допомоги голодуючим на Україні. Їхнім

чисто харитативним цілям протиставились зєдинені сили політичних мотивів і впливів. Запанувала думка, що акція допомоги є залежна від політичних умовин і як така не дасться відірвати від ряду питань політичного характеру. Яскравий вираз такого поставлення справи пережили ми недавно, коли то справа голоду на Україні відбилася об мури женевської інституції — Союзу Народів.

Користаючи зі свого права як президент Ради Союзу і йдучи за голосом свого чоловіколюбного сумління та морального обвязку, рішився норвежський премієр Мовінкель поставити справу голоду на чергу нарад зібрання. Це йому не вдалось. Не вважаючи на власний погляд на цю справу та всі заходи і зусилля, він мусів скапітулювати перед ріжного рода мотивами і застереженнями більшости женевських заступників держав і вдоволитись обговоренням справи тільки в тіснім колі Ради. Там удалось їм зіпхнути д-ра Мовінкля з наміченої ним дороги на бічні рейки та остаточно намовити справу передати Міжнародньому Червоному Хрестові. Цей знаменний епізод лискавкою освітлює цілу ситуацію. Самозрозуміле діло підмоги для голодом примираючих мешканців України не могло бути виконане, про нього не можна було навіть вести відкритих нарад, ні навіть, Боже борони, вербувати людей доброї волі, бо того вимагали інтереси політичних заступників держав.

Наслідком того, що цілий ряд держав дав державні ґарантії за совітські доручення ріжним галузям свого промислу, сьогодні між московським комунізмом з одної і капіталістичними державами заходу з другої сторони істнують якнайтісніші взаємини. І одні і другі є безпосередньо заінтересовані в тому, щоб деякі доручення були за всяку ціну виконані. Їх інтерес вимагає просто здавлення голосів про голодову катастрофу, бо її ствердження моглоб відбитися погано на кредитовому „доброму імені“ довжної держави. А це, розуміється, небажане не тільки для довжника, але й для вірителя. Буває, що й самообман іноді кращий як ніщо. Наслідок цієї констеляції такий, що вже дотепер невинно вигинули міліони людей, бо їм не важився ніхто дати належної підмоги. Швайцарська „Нає Цірiхер Цайтунг“ нараховує тільки на самій Україні поверх 6 міліонів жертв, а „Менчестер Ґардіен“ ствержує на основі на місці одержаних дат від совітських урядовців, що число населення на землях обнятих голодом зменшилося пересічно на 15 відс. Подібні завваги робить і кореспондент „Юнайтед Прес“, який до того твердить, що на Україні нема нікого, хто ще перечив би масовому вимиранню людей з голоду.

Та не одно лише число голодом заморених людей є характеристичним симптомом катастрофи. Тут не менше страшні як і знаменні супровідні явища великого горя. Майбутній історик певно не мине симптому, як поява голоду між народами Радянського Союзу рівночасно понизила рівень їх цивілізаційних досягнень, кинувши їх в обійми огидного варварства. Однак і це явище це послідовний розвиток даних обставин. Його завважили вже підчас першого голодового катаклізму в рр. 1921-22 серед надволжанських німців. Людоїдство, вбивство дітей і тим подібні огидні злочини належали там так само до сумної супровідної появи голоду, як тепер на Україні. І то не вважаючи на розмірно вищий культурний рівень надволжанських німців від рівня інших народів бувшої Росії. Про те, як виглядає життя людей голодом обхоплених полос, про нідразою і страхом проймаючі його прояви, говорять численні автентичні документи. Багато з них зібрав німецький допомоговий комітет „Брідер ін Нот“, ще більше находиться у приватних осіб. До тої останньої катеґорії належать опубліковані у французькій пресі описи п-ні Стебало, українсько-американської громадянки, яка з нагоди відвідин своєї рідні, перебувала літом на Київщині і на Поділлі. Про це говорять також звіти з дороги по Україні жидівського журналіста і редактора соціялістичного ню-йорського щоденника „Forward“ — Лянда.

Здавалось би, що всі ті описи, листи, наочні звіти та інші документи до признань совітських урядовців включно, повинні вистарчити як нехибний доказ на те, яке велике нещастя навістило Радянський Союз чи радше його полудневі землі, Україну і Кубань. Здавалось би, що заперечувати голод на тих землях річ просто неможлива, зокрема в краю, про який вже в липні писав французький письменник Берлян у „Ле Тан“, що ніхто з совітських урядовців голоду не перечить, коли видить, що має перед собою чужинця з очима. А проте якраз з тої країни вийшов головний свідок, який з впертістю, гідною ліпшої справи, кинув на терези своє голосне імя і заявився за офіціяльною тезою Москви, що мовляв голоду на Україні він не бачив і тому його там нема! Цей свідок — це бувший премієр Франції, провідник найбільшої парляментарної групи і посадник Ліону — п. Едвард Еріо. Його катеґоричне заперечення голоду підсилило напозво версію, немовто всі свідоцтва й запевнення про його істнування це ніщо інше, як видумки та брехні ворожої Совітам пропаґанди. Одиниці а то й ширші круги суспільности, яких справа голоду на Україні займала лише з гуманітарного боку, стали недовірчиві.

На щастя свідоцтво Еріота видалося і самій французькій пресі мало імовірним а то й просто тенденційним. Появились різкі відповіді. Їдкі, сарказму повні ґльосси а навіть особисті випади й закиди. Йому здавна ворожа „Аксіон Франсез“ оповістила в числі з 20. вересня нотатку, в якій дослівно говориться таке: „Річ загально знана, що великий промисл з району Ліону, заанґажувався в Росії великими кредитами, які там нині замерали. Той промисл був би очевидно радий, колиб міг свої гроші дістати назад. Тому він просив Еріота, щоби як посадник Ліону не відмовив своєї помочі“...

Стільки ця коротка, але вимовна нотатка. Але спроба кинути підозріння на визначну людину, та ще й до того її давним і завзятим противником, може найменше відповідна, щоби захитати довір'ям. Хто трохи ближче знає Еріота, той не допустить ніякого сумніву щодо чесноти його характеру. До того Еріо знаний як великий і простодушний ентузіяст. А проте, якраз через те, знаючи ту його сторінку характеру та зваживши обставини його „вояжу“ через Україну, можемо прийти до переконання, що він впав жертвою свого наскрізь чесного захоплення для див, які йому показали, впав жертвою незвичайної, бо по майстерськи зіграної і тільки там можливої, дійсно російської „патьомкініяди“ Подорож Еріота через Україну, яка трівала ледви кілька днів та рівнялась радше трімфальному походові ніж свобідній поїздці, ще довго не дає йому права квестіонувати правди про голод на тій землі, ані урбі ет орбі сповіщати, що все те, що про голод пишеться і говориться — ворожа пропаґанда і клевета. П. Еріо, виступаючи нехай у чистім захопленні, але проти обєктивної правди, в ролі головного свідка урядових кол Москви, висловився рівночасно проти чисто харитативного діла підмоги голодуючим. І тим він обтяжив свою совість великою відповідальністю.

Загальне положення на Україні після жнив досить влучно схарактеризоване кореспондетом „Курєра Варшавского“, який між іншим пише: „Вже тепер, на порозі зими, треба зазначити, що оптимізм уряду щодо минулих жнив був завчасний. Колективізація господарств і голод на Україні здається матимуть для Совітів далеко гірші наслідки, як їх передбачували їхні найбільші вороги. Розклад господарств на Україні і Кубані прибирає такі грізні форми, що навіть найліпші жнива їх не всилі направити. Всі звіти, які приходять з України до Москви надихані страхом перед новою катастрофою. Вистарчить згадати, що до 1. жовтня засіяно на Радянській Україні всього 5 міліонів гектарів землі, себто виконано плян тільки на половину. Про засів другої половини розуміється нема й мови. А коли взяти совітську статистику трохи обережніше, то вийде, що й тих 5 міліонів цифра далека від правди... Засіяння лише половини передбаченого пляну, видає яскраве світло на факт, які шкоди заподіяла Україні колективізація. А з того вислід один, а саме той, що в 1934. році лютуватиме на Україні ще більший голод, як досі. Він може стати не під силу панам з Москви“...

Завваги і твердження „Курєра Варшавского“ покриваються з поглядами й оцінкою відносин на Україні інших джерел, між ними недавно на тім місці цитованого кореспондента великого канадійського щоденника „Ді Торонто Дейлі Стар“ Пєра ван Нассена. Ріжниця лежить в тім, що інші звіти звенять ще більше песимістично; не бракує голосів, які бояться, що нова лявіна голоду може розширитись та захопити й надволжанські землі.

Факт хвилевої полекші, який став замітний безпосередньо після жнив, ще нічого не доказує, принайменше так довго, як довго не знати, чи залишки зернових продуктів, які селянинові остануть після заплати данини і звороту давних позичок, дадуть йому змогу сяк-так перебути зиму і переднівок. Цитовані вгорі кореспонденти, польський і канадійський, лишають дуже малу надію, що так воно буде. Особливо Нассен надто скромний щодо світляних красок; його понурий образ дрощами проймає. А крім них говорять ту саму мову всі листи та вісти, які звідтам продираються сюди. Є села, яким вже тепер бракує трохи не всього. Так кажуть всі знаки, що хвилева полекша після жнив мала, на жаль, характер лише переходовий.

Приглянувшись сучасним відносинам у Радянському Союзі, бачимо передовсім ґіґантське змагання зробити з донедавна чисто хліборобської країни модерну державу промислову. Завдання само по собі звичайне, подекуди може навіть і похвальне. Але що нас в ньому вражає, це той скомпромований „пляновий“ час будови, що нас так дуже болить, це кошти прискореного твору. Весь круговорот життя великих міст, промислових центрів, війська, урядовців, усяких „плянів“ і „пятиліток“ — все це стається і росте коштом одного хліборобського стану — селянства Воно несе найбільші, бо кріваві жертви. Можна сміло і без перебільшення сказати: на його кістках здвигають нові фабричні ґіґанти, його кровю будують новий майбутній лад. Але з жертв найбільші гекатомби несе хліборобська Україна. Богом щедро наділена, сіяюча скарбами землі та пшена своїм народом крівавиться не для себе, без власної користи. І в тім її сумна доля — її траґедія.

Хочуть учити жінок пити.

НЮ ЙОРК, 20. грудня. (Вл. кор.). Цікаві проекти повстають в головах ріжних реформаторів. Так напр. після знесення проґібіції в Америці орґанізується в Ню Йорку спеціяльний комітет, якого завданням буде поширяти між жінками, починаючи з 18-го року життя, штуку... пити алькогольні напитки. Буде це властиво товариство, Унія Тверезости. Помічено в часі проґібіції, що американські жінки й дівчата, які були дуже тверезими перед проґібіцією, почали навіть впиватися, коли заборонено пити. Тепер треба відівчити жінок впиватися, а навчити їх пити помірковано. Щоб це осягнути, згадана Унія лічне низку лекцій по жіночих орґанізаціях.

Блудне коло.

Голос у дискусії в справі поширення української книжки.

Під таким наголовком появилась нещодавно на сторінках „Діла“ дискусійна стаття в справі поширення друкованого слова в народі. Блудне коло, як влучно зясовує автор згаданої статті, міститься в цьому, що загал книжки не купує, бо вона дорога, а книжка дорога, бо загал її не купує. Це знову веде до висновку: книжка дорога, загал не купує, бо її не потребує. І саме в цьому, що загал її не потребує, уся траґедія української книжки. Тому всяка наша дискусія мусить звестися до того, що треба в першу чергу виробити в народі смак друкованого слова і зрозуміння його ваги. Тоді книжка буде його життєвою потребою, привичкою чи свого роду налогом, від якого не стримає його навіть найбільша матеріяльна скрута.

Читаючий загал можна поділити на три ґенерації: *дітвору, доріст і старше громадянство*. Дітвора читає багато, доріст мало, а старші дуже мало, або й нічого. Тому не можна сказати: „загал книжки не потребує“, бо саме основа цього загалу — дітвора читає книжки. Принайменше хоче читати і любить книжку. Нема такої дитини, що не прочиталаб гарної книжечки з образками. Кожний совісний учитель, катехит чи бібліотекар, що хоч трохи вникав у діточий світ, скаже нам, як дітвора просто захоплюється гарною книжечкою та очима її пориває. Тільки, на жаль, старше громадянство не цікавиться цим діточим рухом і не подає дітворі цього духового корму. Мало де є церковна діточа бібліотечка, до читальні дитина не має вступу, а родичі скорше куплять дітям забавок, ласощів, як гарну книжечку.

Хоч дитина відчуває голод на книжку, але згодом навикає до цього і коли стає доростати, *тратить охоту до книжки*. Крім цього доріст у назріваючому віці все буйний, палкий, жадний емоції, забави, гулянки, то-що, і до спокійного читання затрачує поволі терпеливість. Правдою є теж і те, що наша молодь на селі в часі між школою і 18—20-тим роком життя не схоплена в ніякі рямці культурно-освітньої роботи і творить порожнечу. Опісля ця молодь горнеться до освітньої роботи, але лиш на короткий час, бо заключивши подружий звязок, найповажнішу просвітянську річ вважає молодечою забаганкою чи розривкою.

Занедбана дітвора і непідготований, опущений доріст, дають нам *третю ґенерацію старших*, про яку вже можемо сказати, що вона книжки не потребує. Це й нічого дивного, бо читача треба змалку виховати. Як хто читає книжку й часопис раз на місяць, або й рідше, то певно, що він там мало що зрозуміє, а коли не розуміє, то й не

потребує. На це потрібно безперервного й доцільного контакту з друкованим словом.

Якжеж зарадити лихові? Треба зачинати від дітей. У першу чергу в кожному селі треба завести діточу бібліотеку, бо досі є вона ще рідкістю. Її треба заповнити легкими, ілюстрованими книжечками. Обовязково від кожного позичаючого треба стягати сотикові датки. Не йде про зиск, але щоби дитина вже змалку привчалась до обовязку, що за книжку треба заплатити. (З досвіду знаю, що діти позичають і платять.)

Свідомий бібліотекар мусить мати великий вибір діточої літератури і її стосувати до особи читача. На жаль, наша діточа література ще досить убога. Нічого дивного, що на книгарських полицях лежать тисячі вартісних томів і припадають пилом. Тим великим і чисельним томам треба промостити дорогу на село саме маленькою, приступною діточою брошуркою з образками. Щоби навчитись обчисляти міліони, треба спершу перебирати пальцями або кидати кількома фасольками. Окремої літератури потрібно для доросту, окремої для старших. В літературі треба брати під увагу потреби всіх кругів громадянства, зокрема робітничого й ремісничого стану, який виховується у нас на чужій, і то дуже тандитній бруковині.

Видаючи книжки, не можна рахувати тільки на священика, вчителя чи іншого гурта умових робітників, але ринок збуту для книжки треба перекинути на ціле село. Тому треба студіювати, якої книжки село хоче і таку йому дати. Є багато книжок, які своїм змістом ніколи селянина не зацікавлять. Крім цього селянин до книгарні за книжкою не поїде, але треба покищо таки на селі втиснути йому книжку в руки. Це моглаб зробити книгарня через своїх відпоручників, або місцевих мужів довіря. Колиб були у нас дешевенькі кількакарткові книжечки, то їх самі діти радо купувалиб. Тимчасом нехай вони позичають з діточої бібліотеки та читають батькам у хаті голосно. Ці діти будуть найкращими носіями друкованого слова під селянську стріху

Омелян Горицвіт.

Мшана, 28. 12. 1933.

—o—

Чи світ покине війну?

Що каже про це французький журналіст.

На це питання відповідає редактор відділу закордонної політики у французькому щоденнику „Еко де Парі“. Анре Жеро, котрий підписується Пертіна, в нюйорськім щоденнику „Геральд Трібюн“. Він каже, що світ не покинув, не покидає і не покине війни, а тільки був попав в оману тому 15 літ наслідком мирової політики, яку голосив в Европі президент Вільсон.

Жеро пригадує слова редактора льондонського „Таймсу“ Генрі Викчема Стіда, з травня 1919 року. Він сказав так:

„Війна (19914-1918) змінила світ. В будуччині дотеперішні пристрасти і поняття не гратимуть ролі.“

Він повірив був з Вільсоном у Лігу Націй, що вже мирово вирішить усякі спори, непорозуміння й ріжниці між державами й народами. Але 15 літ мира заперечили тій омані людей великих, як теж і малих.

Далі Жеро вказує на таку думку, яку дехто голосить:

„Нова війна неможлива, бо вона знищилаб европейську культуру“.

Він відповідає, що таке знищення можливе, але сумнівається чи жах перед цим може стримати від війни. Але відтак вказує на погляд німецького ґенерала фон Секта й інших стратеґів, що нова війна буде страшна, але коротка і вирішення прийде на самім початку війни, бо з обох воюючих сторін виступлять однакові руїнні сили.

Опісля вказує на таку політичну думку:

„Нова війна не може мати ніякої корисної мети. Ніяка европейська держава не скористалаби з воєнної перемоги“.

Ця думка пригадує авторові статті, що таксамо писав ще в 1863 році французький фільософ Прудон у своїй двотомовій праці п. н. „Війна і мир“.

Прудон тому 70 літ писав, що границі держав в Европі такі устійнені, що ніхто їх не думає зміняти. В будуччині, думав Прудон, будуть тільки економічні змагання між державами, а не збройні війни.

Одначе відомо, що в 7 літ після появи тієї книжки вибухла велика французько-німецька війна, в якій Франція стратила Альзацію і Льотаринґію і відтак 43 роки готовилась до нової війни, поки не вибухла нова европейська війна, звана світовою, в якій Франція наново відібрала Альзацію і Льотаринґію.

З того часу минуло 15 літ і в Европі повторяють думки Прудона якби щось нове, але готуються до нової війни.

Жеро вірить, що дійсно Західна Европа не має рації зачинати і вести нову війну, бо там границі держав справді твердо устійнені, так, що годі говорити про нові завоювання. Але зовсім інакше, пише він, представляється справа в Середущій і Східній Европі.

Наприклад до війни в Австро-Угорщині 19 міліонів німців і мадярів правило над 26 міліонами славян, що поправді привело до останньої війни. Тепер стан змінився, але не вдоволяючо. І ось анґлійський видавець Ротемір радить відновити владу німців і мадярів у Середущій Европі.

Жеро оповідає, що відносини в Середущій Европі і на Балкані ще зовсім не устійнені. Їх годі прирівнювати до відносин у Західній Европі. В Середущій Европі і на Балкані війни ще можуть зміняти границі, а навіть національности через винародовлення.

Про Східну Европу каже автор, що там відносини такі, як були в Західній Европі в середніх віках, що завойовник міг добути цілі краї і народи. Там ще народи не доросли до повного віку.

Про думку, що війну спричинює економічна кріза, а не політична, Жеро каже, що це тільки гра слів. Як треба, то політичну крізу називають економічною, або знову економічну політичною. Поправді рішає політика.

Вкінці він вказує на невдачі всіх мирових заходів останніх літ в Европі і приходить до переконання, що Европа після Вільсонівської мирової омани вертається до метод війни як вирішника міжнародніх непорозумінь.

Принагідні збірки на „Рідну Школу“ дозволені!

(На весіллях, хрестинах, іменинах, поминках, приватних товариських сходинах і т. п.)

Прегарний звичай вкорінився вже в нас, що при кожній нагоді, веселій чи сумній, свідомі українці памятають на „Рідну Школу“. Але бувають і збірні жертви (складки), особливо при нагоді родинного свята.

Найновіщий закон про прилюдні збірки з 15. березня 1933. (ДЗРП з 31. III. 1933) постановляє, що тільки на прилюдну збірку треба дозволу адміністраційної влади I. або II. інстанції, одначе цей закон по думці арт. 12. *не має пристосування.*

а) до збірок на релігійні цілі, якщо їх переводять в обсязі забудувань і приміщень, посвячених виключно Службі Божій,

д) до збірок, переводжених у приватних льокалях серед гуртка осіб особисто знайомих тим, що переводять збірку.

Тому ніхто не має права заборонити на весіллі чи хрестинах чи іменинах, чи яких приватних товариських сходинах збірки на „Рідну Школу“.

З цього й користають свідомі громадяни деяких сіл при кожній нагоді. Одною з таких свідомих громад є *Лiцько біля Добромиля.* Там гром. Михайло Мушора зібрав на весіллі і переслав „Рідній Школі“ 2.70 зол., гром. Півник Теодор на другім весіллю 2.15 зол. а гром Мальківський Василь на хрестинах 2 зол.

Тепер приходить саме час, коли по всіх селах відбуваються весілля. Уявім собі, скільки то добра зробилиб для „Рідної Школи“ і тимсамим для народньої справи ті свідомі громадяни й громадянки, що на кожному весіллі зібралиб добровільні датки на „Рідну Школу“ і переслали до Головної Управи „Рідної Школи“ у Львові, вул. Словацького 14.

І ми віримо, що в кожній громаді найдеться хтось, що займеться цією справою, а гості при такій веселій нагоді певне не відмовляться дати по пару сотиків на „Рідну Школу“. Хто черговий?

14 присудів смерти.

ЛЬОНДОН, 4. I. ПАТ. Повідомляють із Кабулю, в Афганістані, що трибунал, у якого склад увіходило кількох членів кабінету, засудив на кару смерти 14 осіб, яких признали співвинуватцями змови на життя Надір Шаха. Між засудженими є батько, стрийко та приятелі атентатчика Абдул Калика. Засудили теж на смерть кількох старшин і управителя школи, в якій вчився Абдул Калик і його спільники. Король присуд затвердив.

—o—

На видавничому фронті.

Конкурс Т-ва „Просвіта“.

Поширюючи свою видавничу діяльність, Товариство „Просвіта“ розписує оцим конкурс на **місячні книжечки,** обсягом 3—4 аркушів друку (в аркуші до 28.000 літер). Зміст книжечок: белетристика, передусім **історичні** оповідання й повістки (з давнього й недавнього минулого), **драматичні твори** (минулої й сучасної доби), **популярно-наукові твори** з усіх ділянок знання (українська історія, рідний побут, техніка, винаходи й відкриття, гігієна, народне господарство й т. д. й т. д.), при чому тут бажана форма белетристична.

Присилати до кінця **місяця березня** 1934 р. на адресу Редакції видань „Просвіти“, Львів, Ринок ч. 10.

Твори, приняті до друку Товариство **гонорує** (аркуш — 50—60 зол.), першу частину гонорару виплачує після того, як твір принятий до друку, другу — після виходу його з друку.

Головний Виділ.

По широкому світі.

— В Льондоні помер у 69 році життя анґлійський фінансіст льорд Черчіль, свояк відомого політика і парляментариста.

— У звязку з залізничою катастрофою під Ляні потягнено до судової відповідальности шість осіб, а саме інжинірів Мерлена і Монтіньоля та чотирьох технічних залізничих урядовців.

— Німецький уряд приготовляє нову кампанію проти французького франка при допомозі амстердамської біржі.

— Новоіменований шеф Райхсвери ґен. Фріш був за світової війни старшиною ґенерального штабу четвертої армії і в червні 1932 р. став ґенерал-поручником.

— В Берліні розпочався зїзд делеґатів німецької і французької молоді.

— Фінляндський уряд виповів 2 .ц. м. тимчасову торговельну умову з Німеччиною.

— Наради центрального виконного комітету СРСР в Москві скінчилися приняттям бюджету на 1934 р. Доходи устійнено на 48.7 міліярдів, видатки на 47.2 міліярди рублів.

—o—

ЛІБЕРАЛИ ПІДДЕРЖУЮТЬ КАБІНЕТ ТАТАРЕСКУ.

БУКАРЕШТ, 4. I. ПАТ. Головна управа ліберальної партії ухвалила іменувати Констянтина Братіяну, бувш. міністра скарбу, президентом партії. Ліберальна партія піддержить кабінет Татареску. Лісту членів кабінету предложать нині пополудні королеві до затвердження. Здогадуються, що склад кабінету буде майже такий, як попереднього кабінету.

—o—

ЗАБОРОНИЛИ АНҐЛІЙСЬКУ ФІЛЬМУ.

ЄРУСАЛИМ, 4. I. ПАТ. Міська влада заборонила висвітлювати фільму анґлійської продукції п. з. „Жид-скиталець“. Хоч власники кін інтерпелювали, заборони не скасовано.

—o—

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла“.** Вчорашне (3) число нашого органу підпало конфіскаті за одну замітку на першій стороні. Це 1-а конфіската „Діла“ в цьому році.

— **Нове число „Жорен“** ч. 1 на рік 1934 приносить рисунки та фейлетони на актуальні теми нашого життя. Під хатою Европи колядують червоні колядники з червоною звіздою: Сталін, Літвінов і Ґоркий. „Пінґ-понґ“ оповідає про різдвяні міражі Далекого Сходу. „А. К.“ про те, якто колись бувало на коляду, а як тепер. Хто не мав терпцю прочитати низки статтей про те, чи можливі у нас міжпарт. умови, може зясувати собі їх коротко одною дотепною ілюстрацією. „Фіолетовий хвіст“ Пантелеймона Оксамитного це глибокодумна притча про те, як мужчина гадав перехитрити жінку. Лещатарі нехай візьмуть собі приклад з пригоди, яка трапилась одному недавно в Славську і не сподають надто близько лещатарок. „Жорна“ показують нам теж, як виглядає святий вечір учителя „Рідної Школи“, Гаркавенко як мистець світа, розбройна конференція з трьома царями, що несуть їй дари і кілька актуальних подій в уяві малого Ромця. Всі дрібні дотепи теж дуже добрі.

— **На карти „Рідної Школи“ звільняючі від алькогольних напитків з нагоди Різдва Христового** зложили в золотих: а) зі Львова: 25: Іван Тиктор, директор концерну „Українська Преса“; по 5: д-р Коваленко Мирон, Лев Ясінчук;

по 3: д-р Раковський Іван, проф. Павлюх Гнат; по 2: проф. Іван Галущинський, ред. Дмитро Паліїв, Михайло Грамяк, д-р Григорій Стецюк, Іван Герасимович; б) з Ременова: о. Круцько Семен 5 зол. — Хто черговий?

— **Безробіття в Польщі.** На основі обчислень державних урядів посередництва праці число безробітних на терені цілої держави дійшло з кінцем м. року до 342.058 осіб. В порівнянні з числом безробітних попереднього тижня це дає приріст безробітних на 15.650 осіб.

— **Сумне, але правдиве.** Недавно відбувся в Бережанах процес проти проф. ґімназії в тому місті Гіполіта Завірського, польоніста, перед апеляційним судом зі Львова, який у висліді не приніс нічого нового, бо затвердив присуд І. інстанції, а саме засудив проф. Завірського на 1 рік вязниці. Замітний був цей процес з огляду на те, що проф. Завірський, хоч цілий час називав цей процес українсько-жидівською нагінкою на його особу, не постидався закликати деяких своїх бувших товаришів українців та одного адвоката жида на свою оборону. Поміж поляками не найшов оборонців! Це тільки так для характеристики особи проф. Завірського. Та замітніше в тому процесі те, що чільний свідок, оборонець проф. Завірського, емеритований катехит бережанської ґімназії, а під цю пору парох в Любінцях коло Стрия, о. Василь Дубицький, зізнавав по польськи, хоч перед ним один свідок урядовець на відповідальнім становищі та один селянин зізнавали по українськи! Сумне, але правдиве! — **Громадянин.**

— **За продажу крадених річей.** Вбивник наймички Зальотівни при вул. Глинянській у Львові Маріян Костюк украв був у її господаря два золоті годинники, дві долярівки, портфель і ґардеробу. Всі ті річи купив у Костюка торговець городовини Лука Камінський, в якого Костюк після душогубства скривався. Камінського арештували й тепер відбувається проти нього судова розправа.

— **Львівська хроніка.** Підчас пересування вагонів на головному двірці робітник Ілля Остафійчук дістався під колеса, що відтяли йому обі ноги. Перевезений до шпиталю помер наслідком упливу крови. — Підчас відчиту проф. Бродецького в салі Яд Харузім украв хтось на шкоду Давида Френкля портфель з готівкою 1,400 зол. та на шкоду Ізраїля Ґрінвальда 152 зол. — На пл. Бернадинській пробив ножем невідомий чоловік фякра Йосифа Кота, як він спав на возі. — Артист-маляр Іван Гамиковський зі Знесіння напився з нужди денатурованого спірту. Забрали його до шпиталю.

— **Душогубство при молитві.** В селі Лещице (пов. Бидґощ) 40-літній парубок Ром. Врублевський вбив свого 39-літнього приятеля робітника Мусяла. Оба вони молилися перед освітленим образом ченстохівської Богоматери. Нараз Врублевський зірвався, скрикнув: „Ти зле молишся!“ та розбив голову Мусяла тупим знаряддям і пробив великим цвяхом. Здогадуються, що Врублевський збожеволів на релігійному тлі.

— **Краєва хроніка.** В Бориславі склалася експльозія ґазу, що дістався до мешкання д-ра Дорнфельда при вул. Панській. Одночасно була експльозія в сусіднім домі фірми Ліндельбавм. Оба доми сильно ушкодило. — В Пасічній пов. Надвірна дісталися вломники до мешкання Гакермана і вкрали із залізної касетки, схованої під підлогою, 100 долярів та срібні річи. — На почтову аґенцію в Лоневі пов. Сандомир напали бандити і загрозивши зброєю, зрабували 1.315 зол.

— **Арештування грабіжників.** Із Тлустого пов. Заліщики повідомляють, що в тамошній околиці зліквідовано злодійську шайку, зложену з 14 осіб у віці 18—20 літ, переважно синів заможніх господарів. Шайка, озброєна у військові кріси, напала в ночі на крамницю рільничого „Сільського“ в Мишкові і стероризувавши зброєю присутніх, забрала всі товари. Втікаючи, грабіжники стріляли до нічних вартівників. Та сама шайка ограбила в подібний спосіб кооперативу в селі Ворвулинцях. Поліція арештувала одного з опришків, Петраса, господаря в Головчинцях, а той видав інших спільників, а саме Пушкаря, Шаленгу, Семкова, Смутила, Шута і ін. Всіх відставлено до суду в Тлустім. При ревізії в Дунинівці знайдено велику часть вкрадених товарів. Чотири члени злодійської шайки, що послугувалися при нападах зброєю й поранили кілька осіб, станують перед наглим судом.

— **Летунська катастрофа.** Коло Іноврoцлава впав на стодолу літак 4 лет. полку з Торуня і проломивши дах, упав до середини будинку. Кпт. Лукасевич, що пільотував підчас лету, згинув на місці. Апарат розбився в дребезги.

— **Протижидівські заворушення** вибухли в угорських містечках Залеґерсеґ і Залелюве, де находяться більші жидівські громади. Антисеміти товкли жидам шиби, кидали вонючі бомби, нападали жидів на вулицях і реставраціях. Поліція арештувала 10 ексцедентів і поставила перед суд. Двох із них дістало по місяцеві вязниці.

— **Ріжні вістки.** В Нюйорку помер у 60 р. життя жидівський вчений і бібліоґраф Ґеорґ Когут, син рабіна Александра Когута. — Підчас пожежі в зоольоґічнім городі у Венсен під Парижем згоріло 5 слонів.

— **Катастрофа в копальні вуґля.** Як повідомляють з Праги, в копальні брунатного вугля коло Осеку скоїлася експльозія, якої жертвою стало 136 робітників. Сила вибуху була така велика, що цілий закоп, який вів до нутра копальні, завалився. Крім того знищило будинок з кітлівнею. Перша рятункова дружина знайшла при вході до ґалерії шістьох трупів із числа 136 робітників, засипаних звалищами. Ніхто з них мабуть не врятується, бо всі виходи з копальні затарасовані. Катастрофа, що належить до найбільших з останніх часів в Европі, викликала в цілім краю сильне враження. Рятункова акція утруднена, бо в більшости підземних ґалерій вибухли пожежі й мусіли замурувати входи до ґалерій, щоби пожежа не поширювалася. Чотири шахтярі, які наче чудом урятувалися, не вміють пояснити причини катастрофи. Між видобутими трупами є і труп жінки, яка підчас вибуху була недалеко шибу. Між 130 засипаними шахтярами, які не дають знаку життя, є 122 батьки родин. Чехословацький премієр Маліпетр і кількох членів уряду виїхало на місце катастрофи, де тисячі осіб в розпуці вижидає, чи не видобудуть їх батьків, синів, братів і приятелів.

— **Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові** мав у місяці грудні 1933 р. 73 катальоґові числа приросту до ч. 24273 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольоґія 112, історичні памятки 4, етноґрафія 97, портрет олійний 1, рисунок 1, ґрафіка 21, репродукції більші 2, видівок 48, альбом репродукцій 1, фотоґрафій 27, монет 17, банкнотів 16, печатка 1, фотоклішів 9. Жертводавцями були пп.: учит. Войчак Л., арт. Глущенко М., Гриневич, Гірка О., Драґан М., дир. Дорошенко В., Дідур М., Ільницький Р., інж. Кіцера О., д-р Крипякевич І., проф. Кіт М., д-р Левицький В., проф. Лошнів О., арт. Ласовський В., учит. Майка А., Мирош І., д-р Полянський Ю., Пасіка П., Польовий О., учит. Салик, Т-во „Сільський Господар“ у Львові, Саківський В., радн. Сопотницький О., Старосольська Д., д-р Чубатий М. Управа Музею складає всім щиру подяку. Музей відвідало 480 гостей. — **Управа Музею НТШ.**

В дозви й комунікати.

Заклик до українського громадянства і видавництв.

Про українців в Югославії писалося в ріжних українських часописах. Це, як відомо, в абсолютній більшості селяни-виселенці з Галичини, розкинені по малих оселях по Боснії і Славонії, серед специяльних життєвих умовин, без рідної школи, а подекуди навіть і без власної церкви. Носії живого, рідного слова і майже одинокі працівники на Христовій і народній ниві — це кількох українських священиків, яким доводиться працювати в невимовно складних і тяжких обставинах. Українська парохія — це не наше з церквою і школою село в краю, це малесенькі оселі по кілька родин, віддалені від себе часом і по кілька кільометрів. Тож сміло можемо назвати наших священиків апостолами-місіонарями. Їхньою в першу чергу заслугою є те, що українські острови серед чужого моря не зникли, а вдержалися. З подивом читаємо листи від наших селян, стільки у них національної свідомости і любови до свого, до рідного.

Обєднувати українців в Югославії та вести між ними культурно-освітню працю — це ціль українського товариства „Просвіта“ у Загребі. Та воно найшлося тепер у такому скрутному матеріяльному положенні, що зі своїх звичайних приходів не всилі спровадити з краю і з-за кордону українських видань для роздачі між місцевими виселенцями. Головний наш прихід — це мінімальні членські вкладки, які заледви покривають видатки на оплату пересилок часописів та книжок на провінцію, а майже кожного дня надходять до нас листи з проханням українських книжок і часописів. Це є безумовно додатньою появою, бо досі такого зацікавлення не було.

Виходячи зі становища, що до поширення і скріплення розбудженого руху потрібно масам щось наперід дати, ставимо собі обовязком подбати, щоби друковане українське слово дійшло до кожної хати українського виселенця в Югославії. Одначе брак фонду з одного боку та девізові заборони з другого не позволяють нам на закупно більшої скількости книжок, букварів та журналів до роздачі. Тому звертаємося до українського громадянства, до культурних установ до українських видавництв з проханням вислати нам бодай одноразовий дар у книжках та журналах, які ми розділимо між наших виселенців. Віримо, що згодом найдуться між ними і постійні передплатники.

Особливож просимо українську дітвору з краю і за океаном не нищити українських букварів і читанок, а посилати їх для українських дітей в Югославії, де вони не то, що не мають своєї рідної школи, але богато з них і не бачило ще наших рідних видань.

Українці! Українські діти! Зробіть різдвяний або новорічний дар для українського виселенця і його дитини в Югославії!

Посилки прохаємо спрямовувати на адресу: **„Ukrajinsko Drustvo „Prosvjete“ Zahreb, Dalmatinska 16/III., Jugoslavia.**

ЗА ПРЕЗИДІЮ У. Т. „ПРОСВІТА“ В ЗАГРЕБІ:

В. Войтанівський, голова. *М. Степчишин*, писар.

Просимо краєві і закордонні часописи цей заклик передрукувати.

З кіна.

Кіно „Коперника“ і „Марусенька“: „БУНТ МОЛОДІ“.

У Зл. Державах Америки уряд у порозумінні з органами вищих шкіл орґанізує такі тижні, коли студенти заступають формально ріжних урядовців на всяких становищах і поруч них учаться виконувати їхні обовязки. Ця фільма дає нам приклад такої спроби підготовування молоді до державної праці: студенти на становищі прокуратора, найвищого судді та начальника поліції ведуть слідство в одній кримінальній справі. „Ґанґстери“ вбили невинну людину і їм удалось затерти слід злочину; суд звільняє їх; саме тоді студенти, коли починають урядувати, на власну руку шукають доказів вини справжніх злочинців. Сильні картини боротьби студентів з бандитами на зразок відомих американських фільм, де поліція переслідує контрабандистів алькоголю.

—o—

Дописи.

ЛЬВІВ.

З діяльности Батьківського Кружка при філії української ґімназії у Львові. Недавно відбулися V. Загальні Збори Батьківського Кружка при філії української ґімназії у Львові при участи ок. 150 осіб. Зборам проводила голова Б. К. п-і Филиповичева, яка й зложила обширне звідомлення з діяльности Б. К. за минулий рік. Праця Б. К. йшла в мин. році головно в двох секціях: секції доживлювання та вакаційних осель. Акція доживлювання полягала в тому, що впродовж цілого року видавано учням теплі снідання (молоко, каву, чай), пересічно 150 снідань денно, в тому 71 безплатно. Разом видано 12.130 снідань безплатних і 13.430 платних. На покриття безплатних снідань впливали датки батьків і ріжні жертви (з воєвідства, окр. учит. комітету при Кураторії, Митрополичого Ординаріяту). При видаванні снідань дижурують пані. З весною 1932-го року набув Батьківський Комітет на власність 1-поверхову віллю в Ямнім за 2.050 ам. долярів на вакаційну оселю. Оселю ведено вже в двох останніх роках двома турнусами. Одномісячний побут в оселі коштував 50 зол., але були знижки (7 учнів), а також безплатні місця (9 учнів). Опікункою оселі була голова Б. К. Всі оселяни прибули на вазі від 1 до 5 кґ., а навіть більше. Харч діставали діти пять разів денно і їли до схочу. Найбільшим зусиллям Б. К. було сплатити довг о. Тимкову за оселю. Довг той сплачено вже майже в цілости, головно завдяки дир. Бабієві, що збирав датки на ту ціль енерґійно і при кожній нагоді. Крім цього присвячено чимало часу нарадам тіснішого комітету і ширших сходин з батьками в справі виховання молоді. Були теж два реферати (проф. Радзикевича і ревізора Федака) на виховні теми. Заходами пань улаштовано для учнів Миколаївське свято і свято ялинки (вперше в ґімназії), на яких обдаровано 120 учнів. Приходів мав Б. К. у мин. році 15.351.72 зол., власного майна 21.709.22 зол. На цей шк. рік зібрані вибрали головою Батьківського Кружка поновно одноголосно п. Филиповичеву.

ЗОЛОЧІВ.

Повітове свято „Просвіти“. Старанням Виділу Філії Т-ва „Просвіта“ в Золочеві відсвятковано дня 17. XII. 1933. р. повітове свято „Просвіти“ спільними силами читалень району. До участи в цьому святі, як що року, зголосилися читальні „Просвіти“ філіяльного району з хорами і деклямаціями. В дні свята 17. XII. вправді була сильна сніговія, та проте хори найдальших читалень з Олеська-Теребежі й Цішок на це не зважали і прибули на свято, яке випало завдяки добрій підготові дуже гарно. Булоб побажаним, щоби місцева інтеліґенція своєю появою на святі підчеркувала ідею єдности з низами і вагу „Просвіти“. На жаль, не явилися на святі зголошені хори близьких читалень Сасова і Колтова, чим нарушили дисципліну, яка є підставою кожної організації. В програму входили такі точки: 1) „Боже Великий“ (молитва) — хор; 2) Реферат про значіння „Просвіти“ й обовязки громадянства супроти неї виголосив голова філії проф. Л. Бурко. 3) „Учітеся“ (хор). 4) Поєвіти від читалень „Просвіти“ відчи-

гая інстр. І. Видрівський. 5) Псальм „Хваліте Бога“ (хор). 6) Декламація чит. „Просвіта“ Ясенівці. 7) „Ой, видно село“ і „Ревуха“ (муж. хор). 8) „Невольник“ (інсценізація). 9) „Колисанка“ і „Стелися барвінку“ (хор). Всі ті хорові точки й інсценізацію виконали вдачно члени чит. „Просвіти“ в Олеську-Теребежі під умілою дириг. п. М. Сумика. 10) Збірку декламацію „Каменярі“, відтак „Вічного революціонера“ (хор) і народні пісні виконав добре підготований хор з Цішок під досвідченою дириг. п. Шаха М. Свято закінчилось відспіванням „Ще не вмерла“. Після свята відбулася спільна знимка виконавців програми.

ОТИНІЯ.

Збірка на дар „Просвіті“. Філія „Просвіти“ в Отинії перевела за дозволом повітового старости в Товмачі цьогорічну збірку на дар „Просвіті“ у двох днях: 10. XII. і 17. XII. м. р. Збірка в дні 10. XII. принесла 35 зол., збірка в дні 17. XII. дала всього 17.79 зол. Разом зібрали ми 52.79 зол. і ту суму згідно з призначенням вислано до Матірнього Товариства у Львові на сплату закуплених книжок до філіяльної бібліотеки.

Ширіть наш часопис!

СПОРТ.

МІЖНАРОДНІ ГАКІВКОВІ ЗМАГАННЯ.

У Криниці, в середу в першому дні міжнародніх гаківкових змагань львівська Погонь побила криницьке гаківкове Т-во в відношенні 1:0. В четвер віденська Веріїт побила Краковію 3:1 (0:0, 2:1, 1:0).

ЧАША ШПЕНГЛЕРА.

ДАВОС, 4. І. ПАТ. Чашу Шпенглера на гаківку здобув несподівано ЕТК Давос, побиваючи паризький Рапід, дружину оксфордського університету ЛТЦ Прагу, університет Кембридж і ціріхські Гресговперс („Копики-Стрибунці“).

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Степан Левинський: СХІД І ЗАХІД. Обгортка і ілюстрації С. Гординського. Львів, 1934. В-во „Ізмарагд“, ст. 110. Ціна 3 зол.

Василь Пачовський: ГЕТЬМАН МАЗЕПА, містерія воскресення в 5 діях. Перемишль, 1933. Накладом О. Гамерського, ст. 96. Ціна 1.75 зол.

ЖУРНАЛИ.

РІДНА МОВА, науково-популярний місячник, січень 1934, ч. 1. Зміст: І. Огієнко: Ратуймо нашу еміграцію від мовного винародовлення; лист до емігрантів в Америці й Канаді. Ф. Коковський: Українські письменники й рідна мова. Гр. Ільківський: Походження українських слів: ізУгавати „заспокоюватися“. І. Огієнко: Походження рідняних виразів. А. Книжинський: Дієприкметники української мови. І. Огієнко: Лемківський Буквар, науково-педагогічна оцінка. Адвокат: Засмічення нашої правничої термінольоґії. О. Винницький: Бігме. І. Огієнко: Історія української літературної мови: І. Літературна мова на українських землях IX.—XI. віків. Чистота й правильність української мови, відповідь на запитання наших Читачів. Початкова Граматика української літературної мови. Мова наших видань. Ф. Коковський: Стара лемківська колядка; скорочення дієслів у лемківському говорі. о. А. Станканинець: Як сліпий просить милостині.

ДАЖБОГ, листопад 1933., ч. 9. Зміст: Я. Зарембa: Було свято. Е. Маланюк: З старих зошитів. І. Атаманюк: * І. Наріжна: Ходить осінь. М. Арказ: У лісі. В Кархут: Шуба (Нарис). Улас Самчук: Розбита бгиня. П. Верлен: Щось в серці моїм плаче. Пер. Л. Яцкевич. Є. Ю. Пеленський: Укр. літературна пародія XVII—XX. вв.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 5. І. год. 7.30 веч. „Гроші то не все“.

Субота, 6. І. год. 3.30 попол. „Моя сестра та я“.

Субота, 6. І. год. 7.30 веч. „Гроші то не все“.

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 5. І. год. 7.30 веч. „Фотель 47“.

Субота, 6. І. год. 3.30 попол. „Готівка“.

Субота, 6. І. год. 7.30 веч. „Фотель 47“.

Кіна.

АДРІЯ: „Пат і Патахон“.

АПОЛЬО: „Присуд життя“, „Не дамо землі“.

АТЛЯНТИК: „Графиня Монте Хрісто“ (Бриг. Гельм).

ВАНДА: „Конґоріля“, „Вязень з Каєнни“.

КАСІНО: „Брат діявола“, Льорель і Гарді.

КОЛІСЕЙ: „Я був тобі вірний“; ревія: „Новорічні іграшки“.

КОПЕРНИК: „Бунт молоді“.

МАРУСЕНЬКА: „Бунт молоді“.

МІРАЖ: „Адютант його величности“ (В. Буріян).

МУЗА: „Остання цариця“.

ПАЛЯС: „Прокуратор“ (Алісія Горн).

ПАН: „С. О. С.“ — Ледяна гора.

ПАСАЖ: „Геройський вчинок“ (Кен Мейнард).

ХИМЕРА: „Божевільна ніч у Зоо“.

СТИЛЕВЕ: „Його королівська величність“ і ревія.

УТІХА: „Шумовиння вулиці“ та ревія.

Закордонне радіо.

Пятниця, 5. січня 1934.

Відень (517,2) 17.15 Солісти, 20.30 „Тріє царі“ авд.; **Братислава** (279,3) 12.35 Концерт; **Брно** (341,7) 21.20 „Нові права жінки“ комедія Маршовського; **Прага** (488,6) 20.55 Спів; **Білгород** (430,4) 20.00 Концерт; **Рига** (525) 20.10 Лотиська музика; **Кеніґсвустергавзен** (1634,9) 17.25 Оп. арії; **Мінхен** (533) 20.10 Симф. концерт; **Будапешт** (550,5) 17.30, 18.30 Музика, 19.30 Опера; **Рим** (441,2) 16.00 Солісти, 20.00 Скрипка (Аріго Серато).

Субота, 6. січня 1934.

Відень (517,2) 12.00, 17.00 Концерт, 20.05 Популярні опери й оперетки; **Братислава** (279,3) 17.30, 21.00 Концерт; **Кошиці** (293,5) 11.00 Концерт; **Париж** (1725) 21.00 „Фіґарове весілля“ оп. Моцарта; **Білгород** (430,4) 20.30 Хор; **Кеніґсвустергавзен** (1634,9) 17.20 Нар. музика; **Букарешт** (394,2) 20.45 Спів; **Міляно** (331,5) 13.00 Легка музика, 16.45 Театрик для дітей; **Рим** (441,2) 20.10 Спів.

Львівське радіо.

Пятниця, 5. січня 1934.

7.00—7.55 Ранішня авдиція; 12.05, 12.33 Танкова музика з грамофону; 15.25 Збіжева біржа; 15.30 Господарські вістки; 15.40 Спів; 16.00 Легка музика; 16.40 Серед книжок; 16.55 Скрипка; 17.30 Арії та пісні (Плятівна, сопран); 17.50 Стенографія; 18.00 Відчит для учителів; 18.20 Легка музика; 19.08 Всячина та грамофон; 19.25 Про кормлення птахів зимою; 19.40 Спортові вістки; 19.43 Сніговий комунікат; 20.00 Муз. балачка; 20.15, 21.15 Симф. концерт (Бандровська-Турська); 22.40, 23.05 Танкова музика.

Субота, 6. січня 1934.

9.00—9.54 Ранішня авдиція; 12.15 Коляди; 14.00 Фейл. „Ліс зимою“; 14.15 Нар. орхестра; 15.00 Голосна й жива газета на селі; 15.20 Фортепян; 16.00 Для дітей: „Тріє царі“; 16.45 „Між джентельменами“ (Ґелсуортія); 17.00 „Рік 1933 у зеркалі техніки“; 17.15 Органова музика; 17.40 Нар. пісні (Євг. Май, баритон); 18.00 „Сварливість і впертість“ на осн. Фредра; 18.40 Спів (Вермінська); 19.00 „Роля Кракова в духовій культурі Львова“; 19.10 Всячина; 19.30 Сільва рерум, грамофон; 19.40 Авд. „Свята в Парижі“; 20.00 Легка музика; 21.10, 21.11 Спортові вістки; 21.20 Шопенівський концерт; 22.00 Небелиці-бапалюки; 22.12 Ґрамофон; 22.15 Танкова музика; 23.05 Орхестра мандолінистів.

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові в приватних зборотах за долар платили 5.60 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 28.90, Париж 34.88, Берлін 212.00, Ціріх 172.15, Амстердам 357.20, Нюйорк кабель 5.67, Нюйорк чеки 5.66.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 4. І.: масло —.—, молоко 19 сот., сметана 70 сот., яйця зол. 6.40—6.60 за копу. Тенденція на масло вичікуюча, на сметану слаба, на яйця і молоко сильна.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень в церкві Успення Пр. Діви Марії (Волоській) в часі Різдвяних Свят в р. 1934. В пятницю д. 5. січня в год. 9. рано Царські часи. В суботу д. 6. січня в год. 10. рано Служба Божа св. Івана Золотоустого з Вечірнею. В неділю д. 7. січня в год. 5 рано Повечеріє велике. Служби Божі читані в год. 6, 7. 8. 9. і 12. О год. 10. Архієрейська Служба Божа, яку відслужить Преосвященний Кир Никита. По полудни вечірня о год. 4·30. В понеділок д. 8. і у вівторок д. 9. січня в 6. рано утрені. Служби Божі читані в год. 6. 7. 8. 9. і 12. Співана в понеділок в год. 10. а у вівторок в год. 9·45. яку буде трансмітувати радіо. Вечірні в год. 4. 1—2

Замість святочних побажань з нагоди Різдва Христового на Рідну Школу вложили: ВП о. Мітрат Олекса Базюк 10 зл., Дир. Ярослав Колтунюк 10 зл., Др. Володимир Бабій, зубний лікар вул. Гетьманська ч. 8. — 5 зол., о. Мітрат Тит Войнаровський 3 зол., Теодор Бриняк упр. школи — Біла ад Тернопіль 5 зол., інж. Стефан і Наталія Поповичі — Варшава 5 зол., Земельний Банк Гіпот. Львів 50 зол., замість вінка на могилу бл. п. Дра Івана Кміцикевича. Василь Дяків, нотар у Немирові 10 зол., замість слів співчуття для Родини з приводу смерти бл. п. Стефанії Будзиновської, Ольга і Олена Кульчицькі — Перемишль 5 зол., замість квітів на могилу бл. п. судді Меттика ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 879 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОДЯКА

Т-во **„Українська Захоронка“** у Львові складає сердечну подяку Вп. ПП. **Лепковій** Юрієви **Шухевичеві** за прегарно відспівані, відповідно підібрані пісні. Галі **Голубовській** і Оксані **Федаківній** за чарівні мистецькі танки, **Балтаровичеві** за композиції до них і акомпаніямент. **Цісикові** за дотепну конферансієрку, **Ревелерсам Евгена** за хвилини насолоди **Сохацькому** і партнерці за вміле виведення мадярського нац. танку, Богданови **Перфецькому** Романови **Шухевичеві** за акомпаніямент, Евгенові **Козакові** за поради, **Зибенковій, Федорчаківній** та **Строконьові** за труди при виступі. Завдяки стараниям усіх наша **Миколаївська Ревія** досягла високого мистецького рівня та увінчалася великим моральним успіхом. 876

ПОДЯКА.

Старшина Кружка ім. Ганни Барвінок у Львові складає оцим якнайщирішу подяку фірмі **О. Левицька і Спка („Елеґант“)** за щедрий дар 100 зл. (сто) на „Рідну Школу“, як також за дарунок в пастах до підлоги й обуви на наш передсвяточний ярмарок. **За Старшину:** К. Малицька, С. Дорошенко. 877

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.